

بررسی نظرات اعضای هیات علمی در خصوص موانع تحقیق در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۸۳

رضا سالم صافی^۱، نیره اشرف رضایی^۲، رامین سعادتیان^۳، زهرا مشیری^۴، ناصر شیخی^۵، علی بنی آدم^۶

تاریخ دریافت: ۸۸/۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۸۸/۵/۵

چکیده

پیش زمینه و هدف: شناسایی موانع انجام پژوهش، ارزیابی توانایی اعضای هیات علمی در زمینه مهارت‌های تحقیق و میزان رضایت اعضای هیات علمی از خدمات پژوهشی در دانشگاه از ضروریات ارتقای فعالیت‌های پژوهشی می‌باشد لذا پژوهشی جهت بررسی نظرات اعضای هیات علمی در خصوص موانع انجام تحقیق و میزان رضایت از خدمات آموزشی و توانایی‌های مورد نیاز انجام پذیرفت.

مواد و روش‌ها: پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی و جامعه آماری، اعضای هیات علمی دانشگاه و مکان مطالعه دانشکده‌های تابعه و حجم نمونه برابر با کل جامعه آماری به تعداد ۱۷۵ نفر بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله نرم افزار SPSS با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون t و واریانس یک طرفه به عمل آمد.

یافته‌ها: در موانع شخصی کارهای درمانی بیماران، کمبود وقت، تدریس و ... و در موانع سازمانی، عدم تخصیص واحد درسی برای فعالیت پژوهشی، عدم دسترسی به نیروی مشاوره‌ای و ... عوامل موثر می‌باشند. توانایی اعضای هیات علمی در مهارت‌های تعیین و تعریف مساله، بررسی منابع و جستجو در شبکه، تهیه گزارش تحقیق زیاد و در مهارت‌های تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها متوسط و کم می‌باشد. میانگین نمرات موانع سازمانی بیشتر از میانگین موانع شخصی می‌باشد. تفاوت بین میانگین بدست آمده در موانع سازمانی با میانگین نظری پرسش‌نامه $t=7/92$ ، $p=0/00$ معنی‌دار و در موانع شخصی $t=1/78$ ، $p=0/07$ غیرمعنی‌دار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به این که موانع سازمانی بیشتر از موانع شخصی در انجام تحقیق ایجاد مانع نموده، لازم است که این موانع با توجه به فرایندها و ساختار سازمانی مرتبط با موضوع کاهش یابند.

کلید واژه‌ها: موانع تحقیق، موانع سازمانی، مهارت‌های تحقیق، موانع شخصی

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره هفتم، شماره سوم، ص ۱۵۱-۱۴۲، پاییز ۱۳۸۸

آدرس مکاتبه: ستاد دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، تلفن: ۰۴۴۱۲۲۲۰۵۲۱

Email: r_salemsafy@yahoo.com

مقدمه

پیشرفت و توسعه یک دانشگاه غیرقابل انکار است اما به نظر

آنچه که یک دانشگاه را از سایر مراکز دانشگاهی می‌تواند برتر

نمایاند انجام پژوهش توسط اعضای هیات علمی و سایر کارکنان

وظایف اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها عبارتند از آموزش،

پژوهش، مشاوره و کارهای اجرایی، اهمیت وظایف فوق در

^۱ همپراز هیات علمی، کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس مامایی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۳ مربی هیئت علمی، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۴ مربی، کارشناس ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۵ کارشناس آمار، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۶ کارشناس مدیریت آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

آن درخصوص مسائل آموزشی و معضلات و مشکلات مربوط به جامعه می‌باشد. در این مورد پژوهش در دانشگاه‌های علوم پزشکی به دلیل اهمیت آن در شناسایی مسائل آموزشی، پژوهشی و بهداشتی و ارائه راه حل جهت از میان برداشتن مشکلات مربوط به آموزش، پژوهش و بهداشت جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش دانشگاه‌ها را از سایر مراکز آموزشی همچون ابتدایی، متوسطه در نظام آموزشی متفاوت می‌سازد. پژوهش وسیله‌ای است که عضو هیات علمی و سازمان آموزشی می‌تواند از آن طریق شهرت و اعتبار در سطح داخلی و خارجی کسب نماید. با توجه به موارد ذکر شده داشتن یک کارنامه خوب در پژوهش برای یک دانشگاه و اعضای هیات علمی آن می‌تواند در جهت پیشرفت مفید باشد. اما در عمل انجام تحقیق تحت تاثیر عواملی قرار می‌گیرد. در انجام یک کار تحقیقی با مشکلات و موانعی مواجه می‌شویم که تعدادی از آن‌ها حل شدنی است و گاهی از اوقات به مواردی برخورد می‌کنیم که سد راه پیشرفت کار تحقیقی است (۱).

شناخت نارسایی‌ها و آگاهی از چگونگی و میزان تحقق اهداف برنامه‌های پژوهشی از جمله ابزارهای لازم و اساسی است که بایستی در اختیار تصمیم‌گیرندگان، برنامه‌ریزان و سیاست‌گزاران امر پژوهش قرار گیرد، تا از طریق تصمیمات لازم در جهت نیل به اهداف، بهبود روش‌ها و افزایش در بازدهی اتخاذ شود (۲).

از مسائل بسیار مهم مورد توجه اعضای هیات علمی بنا بر موقعیت و نیاز کاری آن‌ها، نبود یا کمبود امکانات پژوهشی است. زمینه این کاستی بیشتر در مورد کمبود یا نبود ابزار تحقیقاتی مورد نیاز، عدم دسترسی به نشریات مورد علاقه، یا امکانات اطلاع‌رسانی مناسب، عدم امکان شرکت در محافل علمی کشوری و بین‌المللی و نداشتن قدرت تهیه به موقع یا با هزینه مناسب کتب و مجلات مورد نیازی‌باشد. همچنین در تخصیص بودجه‌ها و امکانات پژوهشی و تحقیقاتی ملاحظات غیر معمول و خارج از ضوابط ممکن است اعمال گردد و این امر موجب شود عده‌ای

نتوانند به طرح‌های خود جامه عمل بپوشانند و آن‌ها را به نتیجه برسانند (۳). نتایج مطالعه‌ای نشان می‌دهد که عواملی چون محدودیت‌های تایپ، پرینت، زیراکس، مشاوره پژوهش، اینترنت و کتابخانه به ترتیب مهم‌ترین عوامل نارضایتی اعضای هیات علمی از خدمات کمک پژوهشی است (۴). پژوهشگران با کمبود امکانات و تجهیزات، مقررات دست و پاگیر اداری، نداشتن نگرش مثبت مدیران اجرایی به فواید تحقیقات، مشغله کاری زیاد، عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی، نبود بودجه مناسب، پایین بودن حق‌التحقیق و مراحل دشوار و طولانی دریافت بودجه طرح‌های پژوهشی، فقدان مهارت‌های پژوهشی و انگیزه را از جمله موانع انجام پژوهش دانسته‌اند (۴). سبزواری و همکاران در مقایسه نتایج به دست آمده بین موانع سازمانی و موانع شخصی تحقیق نشان دادند که موانع شخصی میانگین بالاتری را به خود اختصاص داده است. و مشغله زیاد، کمبود وقت بیشترین میانگین در موانع شخصی بود. در زمینه موانع سازمانی بیشترین میانگین مربوط به مقررات دست و پاگیر اداری، نبود بودجه کافی، کمبود امکانات تجهیزات، عدم همکاری سازمان‌های اجرایی بود (۵).

Culpepper به این نتیجه رسیده است که مهم‌ترین موانع تحقیق در دانشکده‌های پزشکی به ترتیب شامل فقدان منابع مالی، فقدان مهارت‌های پژوهشی، نبود نمونه و سرمشق بوده است. به‌طور کلی نبود منابع یک مانع شایع در راه تحقیق است (۵). فعالیت‌های تحقیقاتی در دانشگاه‌ها در کنار فعالیت‌های آموزشی از اهمیت خاصی برخوردار است با گسترش فعالیت‌های تحقیقاتی تسهیلات زیادی جهت توسعه و رشد اقتصادی صنعتی و اجتماعی حاصل می‌گردد. بنابراین مدیریت دانشگاه همواره باید زمینه‌های رشد فعالیت‌های تحقیقاتی را فراهم آورد (۶). در مطالعه‌ای جهت رفع موانع پژوهشی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی، تاسیس دفتر مشاوره پژوهشی در دانشکده‌ها، تجهیز اتاق اساتید به کامپیوتر، پرینتر، توسعه امکانات کتابخانه‌ای، کاهش ساعت تدریس، کوتاه

انجام پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه با مشکلات و موانعی روبرو بود. لذا به نظر گروه پژوهش ضروری بوده تا بررسی‌های لازم در خصوص موانع انجام تحقیق از نظر اعضاء هیات علمی، ارزیابی توانایی اعضاء هیات علمی در زمینه انجام مراحل مختلف پژوهشی میزان رضایت اعضاء هیات علمی از خدمات پژوهشی در دانشگاه و جمع‌آوری راه‌کارهای اجرایی در خصوص کاهش موانع به عمل آید.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی بوده که هدف آن شناسایی موانع تحقیق، میزان رضایت از خدمات پژوهشی ارائه شده و میزان مهارت اعضاء هیات علمی در انجام پژوهش بود. متغیرهایی چون سن، رتبه، رشته آموزشی، موانع تحقیق، میزان رضایت، میزان تبحر، تعداد طرح، تعداد مقالات، مدرک تحصیلی، دانشگاه محل خدمت پژوهش بررسی شد. جامعه مطالعاتی آن اعضاء هیات علمی شاغل به تدریس دانشگاه و جمعیت هدف اعضاء هیات علمی دانشکده‌های تابعه بود. مکان اجرای طرح دانشکده‌های تابعه و حجم نمونه برابر با کل جامعه آماری به تعداد ۱۷۵ نفر بود. و بدین جهت از فرمول خاص برای نمونه‌گیری استفاده نگردید. نتایج مطالعه به صورت گزارش طرح، ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته در پنج بخش شامل متغیرهای زمینه‌ای و تعدادی سوال عمومی در خصوص انجام تحقیق، تعداد آن، تعداد مقالات چاپ شده و نظرات اعضاء هیات علمی در خصوص موانع تحقیق در بخش موانع سازمانی به تعداد ۱۱ عنوان مانع عنوان شده و ۱۵ عنوان در بخش موانع شخصی براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت شامل پنج گزینه از کم تا تاثیر زیاد، نمره‌ای از یک تا پنج و در بخش مهارت‌های تحقیق شامل نه مهارت عنوان شده در مقیاس لیکرت به تعداد پنج گزینه از خیلی کم تا خیلی زیاد نمره‌ای از ۱ تا ۵، و در بخش رضایت از

کردن پروسه بررسی و تصویب طرح پژوهشی، تخصیص واحد برای فعالیت‌های پژوهشی، تشکیل هسته‌های تحقیقاتی و ... پیشنهاد شده است (۷). مطالعات اشاره بر آن دارد که اصلاح نظام پرداخت به اعضاء هیات علمی ممکن است بتواند انگیزه‌ها را بهبود بخشد و موجب تشویق انجام تعداد بیشتر پژوهش با کیفیت گردد (۸) نتایج مطالعه بکرانی نشان می‌دهد که عدم وجود شرایط مادی و معنوی مختلف اساتید انگیزه لازم برای پرداختن به تحقیق را ندارند. فراهم نبودن امکانات مالی و اداری و تسهیلات کافی و عدم دانش کافی در مورد روش‌های تحقیق علمی و عدم برنامه‌ریزی صحیح باعث کم توجهی اساتید به تحقیق می‌باشد (۹). بر اساس اطلاعات موجود تعداد کل طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه در سال ۱۳۷۹ براساس نوع مطالعه (تجربی توصیفی و مورد شاهدهی و هم‌گروهی ۲۲ عدد که تعداد سه عدد اتمام یافته و ۱۹ عدد در دست اجرا ذکر گردیده است. در سال ۸۲ مجموع کل طرح‌های تحقیقاتی اعضاء هیات علمی دانشگاه براساس آمار اعلام شده ۵۳ عدد در بین دانشگاه‌های تیپ دو می‌باشد. در سال ۸۱ تعداد طرح‌های تحقیقی دانشگاه در بین دانشگاه‌های تیپ یک با احتساب تعداد تحقیقات دانشجویی ۴۹ عدد می‌باشد (تحقیقات دانشجویی ۱۱ عدد). آمار تعداد تحقیقات دانشجویی در سال ۸۲، ۱۷ عدد می‌باشد که مجموعاً با تحقیقات اعضاء هیات علمی ۵۹ عدد می‌باشد. در سال ۸۲ امتیاز ارزشیابی عملکرد پژوهشی دانشگاه در سه محور حاکمیت و رهبری، تولید دانش و بسیج منابع مالی و توانمندسازی ۴۳۵/۱ بوده که رتبه ۲۴ در بین کل دانشگاه‌های مورد بررسی و رتبه ۱۶ در بین دانشگاه‌های تیپ ۲ را دارا می‌باشد. این در حالی است که امتیاز تولید دانش و بسیج منابع مالی دانشگاه ۲۲۹/۳ می‌باشد در حالی که امتیاز دانشگاه‌هایی چون شاهد، شهرکرد و لرستان و تعدادی دیگر از این گروه دانشگاه‌ها (تیپ ۳) در تولید دانش و بسیج منابع مالی بیشتر از دانشگاه علوم پزشکی ارومیه است. با توجه به موارد فوق به نظر

خدمات پژوهشی براساس مقایس پنج درج‌ای از کم تا خیلی زیاد نمره ای از یک تا پنج تعلق گرفت روش جمع‌آوری داده‌ها توزیع پرسش‌نامه کتبی به روش دستی در بین جامعه مورد مطالعه بود گردآوری اطلاعات در یک مقطع زمانی (یکبار) انجام گرفت. سوالات پرسش‌نامه شامل اطلاعات فردی و دانشگاهی، سوالات مربوط به موانع تحقیق، سوالات مربوط به مهارت در انجام تحقیق و سوالات مربوط به میزان رضایت از خدمات پژوهشی ارائه شده می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی نظیر درصد، میانگین، انحراف معیار، آزمون t و واریانس یک‌طرفه استفاده شد. روایی پرسش‌نامه‌ها توسط تعدادی از همکاران تایید و برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از فرمول ضریب همبستگی الفای کرونباخ استفاده گردید که میزان آن ۷۰ درصد بدست آمد. آموزش لازم برای همکارانی که وظیفه توزیع پرسش‌نامه‌ها و پیگیری آن را به عهده داشتند درخصوص نحوه تکمیل پرسش‌نامه ارائه گردید و پس از توزیع پرسش‌نامه‌ها پیگیری‌های لازم از سوی همکاران طرح که وظیفه پرسش‌گری را به عهده داشتند با مراجعه به محل فعالیت اعضاء جامعه آماری جهت تکمیل و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها به عمل آمد. پس از جمع‌آوری، پرسش‌نامه‌ها مورد بازبینی قرار گرفت و در صورت مخدوش بودن از مطالعه حذف شد. پرسش‌نامه‌ها در مرحله بعد جهت تجزیه و تحلیل آماری وارد رایانه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آماری توصیفی، میانگین، انحراف معیار به وسیله نرم‌افزار SPSS انجام شد. نتایج بدست آمده در قالب جداول و شرح ساده متن نمایش داده شد.

یافته‌ها

از مجموع کل پرسش‌نامه‌های ارسالی ۱۲۰ عدد تکمیل و عودت داده شد. در بررسی متغیر مربوط به سن پاسخ‌گویان ۱۱۷ پرسش‌نامه مورد بررسی و ۳ پرسش‌نامه به علت مخدوش بودن از

مطالعه حذف گردید. در بین گروه‌های سنی کم‌ترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۵-۳۰ سال با ۵ درصد و بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۵-۴۰ با ۳۰/۸ درصد می‌باشد (جدول شماره ۱). در بررسی متغیر جنسیت در کل پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده ۱۱۷ عدد (۹۷/۵ درصد) مورد بررسی قرار گرفت که ۶۶/۷ درصد پاسخ‌گویان مذکر و ۳۰/۸ درصد مونث می‌باشند. ۲/۵ درصد از پاسخ‌گویان از پاسخ به سؤال مورد نظر خودداری نموده بودند (جدول شماره ۲). در سؤال مربوط به متغیر مرتبه علمی اعضاء هیات علمی دانشگاه ۷۲/۵ درصد از پاسخ‌گویان مرتبه علمی خود را استادیار و ۱/۷ درصد از پاسخ‌گویان مرتبه علمی خود را استاد ذکر نموده‌اند. در متغیر مدرک تحصیلی از ۱۲۰ پرسش‌نامه کم‌ترین پاسخ با ۴/۲ درصد مربوط به دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و بیشترین فراوانی مربوط به دارندگان مدرک دکترا با ۳۶/۷ درصد در بین ۱۰۶ نفر از پاسخ‌گویان به سؤال بوده‌اند. در بررسی سابقه خدمت پاسخ‌گویان ۲۲/۵ درصد از پاسخ‌گویان سابقه خود را کم‌تر از ۵ سال و ۳۰ درصد از پاسخ‌گویان سابقه خدمت خود را بالاتر از ۲۰ سال ذکر کرده‌اند. از بین پاسخ‌گویان به متغیر محل خدمت ۷۰/۸ درصد محل خدمت خود را دانشکده پزشکی و ۱/۷ درصد محل خدمت خود را پیراپزشکی و ۱۵/۸ درصد محل خدمت خود را دانشکده پرستاری و مامایی ذکر کرده‌اند. در بررسی متغیر مربوط به گروه آموزشی کم‌ترین تعداد پاسخ‌گو مربوط به گروه آموزشی بهداشت و پیراپزشکی با ۱/۷ درصد و بیشترین تعداد مربوط به گروه آموزشی بالینی با ۳۹/۲ درصد در بین پاسخ‌های داده شده به متغیر مورد نظر بود. از بین ۱۲۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری شده ۱۱۹ نفر (۹۹/۲ درصد) درخصوص علاقه به تدریس و یا پژوهش ۱۰/۸ درصد از پاسخ‌گویان علاقه خود را فقط به تدریس و ۵/۸ درصد علاقه خود را فقط به پژوهش و ۸۲/۵ درصد به هر دو مورد اعلام علاقه نموده بودند. ۰/۸ درصد (۱ نفر) از پاسخ به متغیر مورد سؤال

یافته‌های موانع شخصی تحقیق: مهم بودن کارهای درمانی بیماران نسبت به تحقیقات، کمبود وقت، تدریس زیاد و نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق و آشنا نبودن به اصول و روش‌های تحقیق به ترتیب عوامل موثر و عدم تسلط به زبان انگلیسی، مشغولیت‌های اجتماعی خارج از دانشگاه، نداشتن علاقه به پژوهش، مشغولیت‌های خانوادگی عوامل کم اثر ذکر گردیده‌اند.

در بررسی یافته‌های مربوط به موانع سازمانی تحقیق: عدم تخصیص واحد درسی برای فعالیت‌های پژوهشی، عدم دسترسی به نیروهای مشاوره‌ای، کمبود امکانات و تجهیزات، کمبود بودجه پژوهشی و ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای عوامل موثر و کمبود کارشناسان و تکنسین‌های کمک پژوهشی، دریافت مرحله‌ای بودجه طرح و کم بودن حق‌الزحمه عوامل کم تاثیر می‌باشند.

خودداری نموده بود. در پاسخ به سؤال اجرای طرح‌های تحقیقاتی در طول سه سال گذشته ۶۳/۳ درصد از (۷۶ نفر) پاسخ‌گویان جواب بله و ۲۷/۵ درصد از پاسخ‌گویان پاسخ منفی ابراز کرده بودند. از ۱۲۰ پرسش‌نامه دریافتی تعداد ۱۱ نفر از پاسخ‌گویان (۹/۲ درصد) در این خصوص اعلام نظر نکرده بودند. از بین پاسخ دهندگانی که به سؤال فوق جواب بله داده بودند ۴۲ درصد از پاسخ دهندگان فقط یک طرح و ۱۴ درصد از پاسخ‌گویان تعداد پنج طرح را در سه سال گذشته مجری بوده‌اند. ۸۰/۸ درصد اعلام کرده بودند که مقاله چاپ شده در مجلات علمی دارند و ۹/۲ درصد مقاله‌ای چاپ شده در مجلات علمی نداشتند. ۱۰ درصد از پاسخ‌گویان به سؤال مورد نظر پاسخ نداده بودند. ۲۷/۵ درصد از پاسخ‌گویان اعلام کرده بودند که حداکثر پنج مقاله چاپی داشته‌اند و ۱۴/۲ درصد فقط یک مقاله چاپ شده اعلام نموده بودند. در بررسی

جدول شماره (۱): نظرات اعضای هیات علمی در خصوص موانع شخصی تحقیق

مقیاس عنوان مشکل	بی تاثیر	کم تاثیر	تا حدی موثر	موثر	خیلی موثر	الویت
مهارت ناکافی در تحقیق	۲/۶	۱۶/۲	۲۱/۴	۲۲/۲	۳۷/۶	۳
ناآشنایی با رایانه	۸/۵	۲۳/۹	۲۶/۵	۲۵/۶	۱۵/۴	۶
تدریس زیاد	۶/۸	۱۴/۴	۲۳/۷	۴۳/۲	۱۱/۹	۵
آشنا نبودن به اصول تحقیق	۳/۴	۲۲/۴	۱۹	۲۵	۳۰/۲	۴
نداشتن علاقه به پژوهش	۲۷/۴	۱۸/۸	۱۳/۷	۷/۷	۳۲/۵	۹
عدم آگاهی از موضوعات	۱۵	۱۹/۵	۲۶/۵	۲۱/۲	۱۷/۷	۱۰
مشغولیت‌های خانوادگی	۱۸/۳	۲۷	۳۱/۳	۱۲/۲	۱۱/۳	۱۱
کمبود وقت	۵/۲	۱۰/۳	۲۳/۳	۳۱/۹	۲۹/۳	۲
مشغولیت‌های اجتماعی	۱۹/۳	۲۱	۲۱/۱	۱۴	۲۴/۶	۸
مهم بودن کارهای درمانی	۱۰	۹/۱	۹/۱	۳۶	۳۵/۵	۱
عدم تسلط به زبان	۲۱/۲	۲۱/۲	۱۶/۹	۲۸	۱۲/۷	۷

جدول شماره (۲): نظرات اعضای هیات علمی در خصوص موانع سازمانی تحقیق

اولویت	بی تاثیر	کم تاثیر	تا حدی موثر	موثر	خیلی موثر	مقیاس عنوان مشکل
۴	٪۵/۱	٪۷/۶	٪۲۰/۳	٪۲۹/۷	٪۳۷/۳	عدم دسترسی به منابع جدید اطلاعات
۷	٪۱/۷	٪۵/۹	٪۲۹/۷	٪۴۱/۵	٪۲۱/۲	عدم دسترسی به نیروهای مشاوره‌ای
۵	٪۵/۵	٪۴/۶	٪۲۴/۸	٪۴۴	٪۲۱/۱	ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای
۸	٪۱/۷	٪۱۰	٪۲۵/۸	٪۴۰/۸	٪۲۱/۷	عدم تمایل سازمان به استفاده از نتایج پژوهش‌ها
۱۵	٪۱۰/۵	٪۱۳/۲	٪۲۶/۳	٪۴۰/۴	٪۹/۶	کم بودن حق‌الزحمه تحقیق
۳	٪۵/۱	٪۳/۴	٪۲۰/۳	٪۱۶/۹	٪۵۴/۲	کمبود امکانات و تجهیزات
۱	٪۵/۲	٪۱/۷	٪۱۱/۳	٪۲۱/۷	٪۶۰	کمبود سهم بودجه پژوهشی از منابع درآمدهای ملی
۲	٪۷/۹	٪۳/۵	٪۱۲/۳	٪۴۰/۴	٪۳۶	عدم تخصیص واحد درسی برای فعالیت‌های پژوهشی
۶	٪۶	٪۷/۸	٪۲۳/۳	٪۲۲/۴	٪۴۰/۵	عدم ایجاد انگیزه کافی در پژوهشگران از طرف مسئولین در امر پژوهشی
۱۰	٪۶/۸	٪۱۱/۹	٪۲۱/۲	٪۲۴/۶	٪۳۵/۶	طولانی بودن مراحل اداری تصویب پروپوزال
۱۷	٪۱۴/۸	٪۱۰/۴	٪۳۰/۴	٪۲۶/۱	٪۱۸/۳	دریافت مرحله‌ای بودجه طرح
۹	٪۸/۵	٪۶/۸	٪۲۵/۴	٪۲۵/۴	٪۳۳/۹	فشار کمی فعالیت در بخش آموزشی
۱۴	٪۷	٪۱۱/۳	٪۳۱/۳	٪۲۰/۹	٪۲۹/۶	تراکم برنامه‌های درسی
۱۶	٪۱۴/۹	٪۱۰/۵	٪۲۶/۳	٪۲۸/۹	٪۱۹/۳	عدم همکاری مسئولین و سازمان‌های اجرایی
۱۲	٪۱۴/۸	٪۷	٪۲۴/۳	٪۳۰/۴	٪۲۳/۵	نبودن تسهیلات لازم جهت شرکت در کنگره‌ها و سمینار
۱۳	٪۱۲/۹	٪۱۲/۱	٪۲۱/۶	٪۲۱/۶	٪۳۱/۹	ملاحظات غیرمعمول و خارج از ضوابط در تصویب طرح
۱۱	٪۱۹/۶	٪۶/۳	٪۱۶/۱	٪۳۹/۳	٪۱۸/۸	کمبود کارشناسان و تکنسین‌های کمک پژوهشی

یافته‌های مربوط به رضایت اعضای هیات از خدمات پژوهشی در دانشگاه مواردی چون خدمات طراحی پژوهشی، خدمات مشاوره‌ای، گرایش رضایت به سوی متوسط و کم و در مواردی چون کارگاه‌های روش تحقیق، گرایش متوسط به بالا را نشان می‌دهد. یافته‌های مربوط به میانگین نمرات موانع شخصی و سازمانی، میانگین موانع سازمانی بیشتر از میانگین موانع شخصی بوده و آزمون آماری t نشان‌گر این است که مقدار میانگین در

در پاسخ به این سؤال که مهارت‌های خود را در رابطه با انجام تحقیق چگونه ارزیابی می‌کنید؟

یافته‌های بدست آمده در هر یک از مهارت‌های ۹ گانه حاکی از این است که خود ارزیابی اعضای هیات علمی در مهارت‌هایی چون تعیین و تعریف مسأله، بررسی منابع، جستجو در شبکه و تهیه گزارش تحقیق، گرایش به زیاد و در مهارت‌هایی چون تجزیه و تحلیل داده‌ها و تفسیر داده‌ها گرایش به متوسط و کم دارد. بررسی

ملاحظه یافته‌های مربوط به میانگین نمرات موانع سازمانی بر حسب سوابق کاری نشان می‌دهد که تاثیر موانع سازمانی از نظر افراد با سابقه کار بالا بیشتر از نظر افراد با سابقه پایین می‌باشد. جهت بررسی تفاوت میانگین‌ها از آزمون تحلیل واریانس استفاده گردید که تفاوت ملاحظه شده، معنی دار بود. یعنی می‌توان گفت که تاثیر موانع سازمانی در بین گروه‌ها بر حسب سوابق کاری متفاوت است (حداقل بین میانگین دو گروه تفاوت معنی‌دار وجود دارد).

بررسی یافته‌های مربوط به میانگین نمرات موانع سازمانی بین گروه‌های آموزشی و در داخل گروه‌های آموزشی نشان‌گر این است که تفاوت مشاهده شده معنی‌دار نیست.

$$F=0.77 \quad P=0.54 > 0.05$$

موانع سازمانی نسبت به میانگین نظری آن معنی‌دار و در موانع شخصی نسبت به آن غیر معنی‌دار می‌باشد ($t=1/78, p=0/07$ موانع سازمانی) ($t=7/92, p=0/00$ موانع شخصی). یافته‌های مربوط به میانگین خود ارزیابی و رضایت از پژوهش نشان می‌دهد که میانگین بدست آمده ($22/75$) در خود ارزیابی کم‌تر از میانگین نظری پرسش‌نامه (27) و میانگین کل رضایت از پژوهش ($34/84$) بیشتر از میانگین نظری (33) می‌باشد. که این تفاوت در خود ارزیابی معنی‌دار و در رضایت از پژوهش بی‌معنی می‌باشد ($t=1/80, p=0/7$ رضایت از پژوهش) ($t=9/25, p=0/00$ خود ارزیابی). یافته‌ها نشان داد که میانگین نمرات پاسخ‌گویان مذکور در موانع شخصی و سازمانی بیشتر از پاسخ‌گویان مونث و در ارزیابی مهارت‌ها و رضایت از خدمات پژوهشی میانگین پاسخ‌گویان مونث بیشتر از پاسخ‌گویان مذکور بوده ولی آزمون آماری t مستقل نشان دهنده این است که تفاوت ملاحظه شده بین میانگین دو گروه در موارد مورد بررسی معنی‌دار نمی‌باشد.

جدول شماره (۳): خود ارزیابی اعضای هیات علمی در مهارت‌های تحقیق

عنوان مهارت	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	اولویت
تعیین و تعریف مسئله			٪۴۴/۴	٪۴۵/۳	٪۱۰/۳	۲
بررسی منابع و جستجو در شبکه	٪۳/۵	٪۳۳/۹	٪۴۷/۸	٪۱۴/۸		۱
تنظیم اهداف	٪۶/۱	٪۴۲/۶	٪۴۳/۵	٪۷/۸		۵
طراحی روش اجرا	٪۶/۱	٪۴۵/۲	٪۴۰/۹	٪۷/۸		۶
جمع آوری داده‌ها	٪۴/۳	٪۲/۶	٪۴۵/۲	٪۳۸/۳	٪۹/۶	۷
تجزیه و تحلیل داده‌ها	٪۹/۴	٪۱۴/۵	٪۵۰/۴	٪۲۲/۲	٪۳/۴	۹
تفسیر داده‌ها	٪۱/۷	٪۱۱/۳	٪۴۶/۱	٪۳۵/۷	٪۵/۲	۸
تهیه گزارش تحقیق	٪۳/۵	٪۴۴/۳	٪۴۷/۸	٪۴/۳		۴
تهیه مقاله	٪۱/۷	٪۴/۳	٪۳۸/۵	٪۳۹/۳	٪۱۶/۲	۳/۵

بحث و نتیجه گیری

در بررسی یافته‌های مربوط به گروه سنی اعضای هیات علمی دانشگاه با توجه به این که بیشترین درصد فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۵-۴۰ سال است به نظر دانشگاه می‌بایست نسبت به گزینش اعضای هیات علمی جوان‌تر اقدام نماید. البته با توجه به این که تعداد کل پاسخ‌گویان ۱۲۰ نفر از کل جمعیت هیات علمی دانشگاه است این موضوع باید با احتیاط ملاحظه شود. بررسی یافته‌های مربوط به متغیر جنسیت حاکی از افزایش بکارگیری و مشارکت خانم‌ها در امر آموزش در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال‌های اخیر می‌باشد. که البته با توجه به این که اکثریت اعضای هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی مونث می‌باشند موضوع باید با احتیاط تفسیر شود. در بررسی یافته‌های مربوط به رتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه نظر به این که رتبه علمی اعضای هیات علمی در رتبه‌بندی و مقایسه دانشگاه با سایر دانشگاه‌ها و کیفیت آموزش دانشگاه موثر است لذا دانشگاه می‌بایست شرایط لازم را برای ارتقاء اعضای هیات علمی از نظر علمی فراهم آورد. در مورد یافته‌های مربوط به مدرک تحصیلی افراد به نظر دانشگاه می‌بایست امکانات و شرایط لازم را برای شرکت افراد در دوره‌های بالاتر تحصیلی فراهم آورد.

درخصوص علاقه اعضای هیات علمی به تدریس و پژوهش با توجه به این که اکثریت پاسخ‌گویان علاقه به هر دو مورد را اعلام کرده‌اند و تدریس و پژوهش مکمل یکدیگر بوده به نظر دانشگاه می‌بایست شرایط لازم جهت مشارکت هر چه بیشتر اعضای هیات علمی در انجام تحقیق مهیا نماید. در بررسی تعداد اعضای هیات علمی که خود مجری طرح‌های تحقیقاتی بودند با توجه به پاسخ خیر ۲۷/۵ درصد از ۹۹ پرسش‌نامه مورد بررسی به نظر دانشگاه می‌بایست اقدامات لازم در خصوص ایجاد انگیزه، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلب علاقه اعضای هیات علمی به تحقیق انجام دهد. درخصوص تعداد طرح‌هایی که انجام یافته با توجه به

این که از کل پرسش‌نامه‌ها (۱۲۰ عدد) تنها ۷۶ نفر به مورد سؤال پاسخ داده‌اند لذا اظهار نظری درخصوص سؤال مورد نظر به عمل نمی‌آید. بررسی تعداد مقالات چاپ شده افراد در مجلات نشان‌گر میزان تولیدات علمی توسط اعضای هیات علمی می‌باشد که با توجه به تعداد پرسش‌نامه‌های مورد بررسی باید با احتیاط تفسیر شود و به منابع موثق در این مورد رجوع شود. در تحقیق ما در بین موانع سازمانی: عدم دسترسی به نیروهای مشاوره‌ای، کمبود امکانات و تجهیزات، کمبود بودجه پژوهشی و ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای از نظر پاسخ‌گویان عوامل موثر اعلام شده است. در حالی که در مطالعه یعقوبی مراحل اداری تهیه لوازم، کمبود امکانات پژوهشی، دریافت مرحله به مرحله بودجه از عوامل بازدارنده ذکر شده‌اند (۱۰).

در تحقیق سبزواری: مقررات اداری، نبودن بودجه کافی، کمبود امکانات با بیشترین میانگین و کم‌ترین میانگین مربوط به محدودیت‌های اخلاقی و مشکلات مربوط به نمونه‌گیری بوده است (۱۱) در تحقیق ما در موانع شخصی: مهم بودن کارهای درمانی بیماران نسبت به تحقیقات، کمبود وقت در خارج از زمان تدریس عوامل موثر می‌باشند که با نتایج مطالعه سبزواری و افشاری در این خصوص همخوانی دارد. در تحقیق ما رضایت اعضای هیات علمی از خدمات پژوهشی در موارد: خدمات کتاب‌های الکترونیک، خدمات کمیته مقاله‌نویسی، خدمات ارائه شده توسط بخش مجلات، خدمات کمیته تدوین مقالات خارجی کم و در مواردی چون: خدمات کارگاه‌های روش‌های تحقیق و جستجوی منابع زیاد می‌باشد. در تحقیق ظهور مهم‌ترین نارضایتی‌های اعضای هیات علمی محدودیت‌هایی چون تایپ، پرینت، زیراکس، مشاوره پژوهشی، اینترنت و کتابخانه می‌باشد. که با تحقیق ما در موارد کتابخانه و اینترنت هم‌خوانی دارد (۷). ملاحظه معنی‌داری تفاوت میانگین خود ارزیابی نسبت به میانگین نظری پرسش‌نامه به نظر می‌آید که برگزاری کارگاه مهارت‌های تحقیق برای اعضای هیات

تحقیق در دانشگاه تاثیر بهتری داشته باشد. افزایش توان اعضاء هیات علمی در مهارتهایی نظیر تجزیه و تحلیل آماری و تفسیر نتایج از طریق برگزاری کارگاهها با توجه به نتایج ضروری و لازم به نظر می آید. با توجه به نتایج بدست آمده در رابطه با رضایت از خدمات ارائه شده به نظر ارتقا ارائه خدمات در زمینه های مقاله نویسی، مشاوره آماری و بخش کتابخانه لازم می باشد.

موارد استفاده و پیشنهادات

مسئولین دانشگاه می بایست نسبت به تشکیل هسته های پژوهشی اقدام و از نظرات اعضاء هیات علمی با سابقه بالا در حل موانع سازمانی تحقیق استفاده نمایند. پیشنهاد می گردد که مسئولین نسبت به کسب اعتبارات بیشتر و تامین امکانات و تجهیزات مورد نیاز محققان و تقویت توان علمی مشاورین تحقیق و ارائه فرصت بیشتر به اعضاء هیات علمی از طریق کاهش ساعت تدریس جهت انجام تحقیق و برگزاری مستمر کارگاه های روش تحقیق جهت ارتقای مهارت های اعضاء هیات علمی در انجام تحقیق و استفاده از نتایج بدست آمده تحقیقات انجام یافته در حل مشکلات اقدام نمایند.

پیشنهادات اعضاء هیات علمی دانشگاه به منظور کاهش موانع پژوهش:

- افزایش امکانات و تجهیزات جهت تحقیق پژوهش
- افزایش بودجه تحقیقاتی دانشگاه
- تقویت و ایجاد هسته های مشاوره جهت ارائه خدمات مشاوره تحقیقاتی به محققان
- برگزاری مستمر کارگاه های روش تحقیق
- تعیین ضوابط و مقررات صریح و روشن در خصوص فعالیت های تحقیقاتی

علمی دانشگاه لازم می باشد و این نیاز در موارد تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها بیشتر مشاهده می گردد. در تحقیق سبزواری مقایسه نتایج نشان داده که موانع شخصی تحقیق از نظر هیات علمی میانگین بالاتری نسبت به موانع سازمانی تحقیق دارد. در حالی در تحقیق ما با ملاحظه معنی داری تفاوت آماری در موانع سازمانی و عدم تفاوت معنی دار در موانع شخصی بیانگر این است که به نظر اعضاء هیات علمی تاثیر موانع سازمانی بیشتر از موانع شخصی در انجام تحقیق محسوس است. عدم تفاوت آماری بین میانگین نمرات پاسخ گوینان در خصوص موانع شخصی و سازمانی، خود ارزیابی و رضایت از خدمات پژوهشی با توجه به متغیر جنسیت بیانگر این است که جنسیت در سوگیری نظرات نقشی ندارد و تاثیر پذیری افراد از مشکلات شخصی و سازمانی در موانع تحقیق و به قولی تاثیر گذاری مشکلات سازمانی و شخصی بر افراد در انجام تحقیق بر حسب جنسیت قابل تفکیک نیست. ملاحظه تفاوت آماری معنی دار در بین پاسخ گوینان بر حسب سوابق کاری و ملاحظه این که هر چه سابقه خدمت افزایش می یابد میانگین نمرات موانع سازمانی افزایش یافته و به نظر احساس موانع سازمانی در بین گروه ها بر حسب سابقه کاری متفاوت و افرادی که از سابقه خدمت بیشتری برخوردارند و به نظر در گذشته تحقیقات بیشتری را نسبت به افراد جوان تر انجام داده اند مسائل و مشکلات اداری را بیشتر از دیگران احساس و مشاهده کرده اند قابل توجیه است. بر اساس یافته های این تحقیق به نظر می رسد که از نظر اعضاء هیات علمی دانشگاه عوامل مربوط به موانع سازمانی تحقیق بیشتر از عوامل مربوط به موانع شخصی در انجام تحقیق ایجاد مانع نموده و لازم است که این موانع با توجه به فرایندها و ساختار سازمانی مرتبط با موضوع کاهش یابند. با توجه به این که میانگین نمرات در بین گروه های با سابقه خدمت بالاتر نسبت به سابقه پایین تفاوت معنی دار (در موانع سازمانی) نشان داد لذا استفاده از نظرات اعضاء هیات علمی با سابقه خدمت بالا در اصلاح و ارتقا

- استفاده نیروهای جدید بالینی (جهت کاهش فشار کاری بخش)
- ارائه خدمات مشاوره تحقیق توسط دانشگاه
- تقدیر و تشویق محققان
- معادل سازی انجام پژوهش با تدریس
- ایجاد هسته‌های پژوهش
- کاهش ساعت تدریس

References:

۸. جونز گ. اقتصاد آموزش، ترجمه مصطفی عمارزاده کان. جهاد دانشگاهی اصفهان، ۱۳۷۶-۳۰۸ ص.
۹. بکرانی ف. بررسی نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه در خصوص موانع پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه صنعتی اصفهان. وزارت علوم تحقیقات و فناوری، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۷۹.
۱۰. یعقوبی ط. بررسی موانع و مشکلات اجرای طرح‌های تحقیقاتی از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه تهران، ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی، آبان ماه ۱۳۷۹، ص ۱۸۶.
۱۱. سبزواری س. نظرات اعضای هیات علمی دانشگاه‌های شهر کرمان نسبت به موانع موجود در انجام فعالیت‌های پژوهشی. مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد سال هشتم، شماره دوم، ۱۳۷۹ سال، ص ۱۸.
۱. صفوی ب. مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: انتشارات فروردین، ۱۳۷۱.
۲. لاریجانی ف. ارزشیابی آثار علمی. رهیافت، شماره ۱۵، بهار ۱۳۷۶، ص ۳.
۳. عزیزی ف. آموزش علوم پزشکی چالش و چشم اندازه‌ها. معاونت آموزشی و امور دانشجویی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، پاییز ۸۲، ص ۷۶۵.
۴. ظهور ع ر. فکری ع ر. موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران. فصلنامه پایش، سال دوم، شماره دوم بهار، ۱۳۸۲، ص ۲۰-۱۱۳.
۵. بالند ک. خصوصیات یک محیط پژوهشی بارور. ترجمه فروهر معیری. رهیافت، ۱۳۷۶، صفحات ۶، ۱۵-۷۲.
۶. شمس ن، مبلغ م. طراحی و تبیین شاخص‌های بهره‌وری دانشگاه‌ها. دانشگاه صنعتی امیرکبیر، پاییز ۱۳۷۸، ص ۶۴.
۷. ظهور ع ر. فکری ع ر. موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران. فصلنامه پایش، سال دوم، شماره دوم، بهار ۸۲، صفحات ۲۰-۱۱۳.